

11. ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Zdrojem informací o zahraničním obchodu jsou data získávaná celními orgány. Počínaje zpracováním údajů za leden 2004 zajišťuje jejich sběr a prvotní kontrolu Generální ředitelství cel (GŘC), další zpracování, kontrolu a následné zveřejnění dat provádí Český statistický úřad.

V souladu se závaznými předpisy EU je zjišťování údajů o vývozu a dovozu upraveno celním zákonem a s platností od 1. 5. 2004 vyhláškou Ministerstva financí ČR pro obchod se třetími zeměmi, kterou se provádějí některá ustanovení celního zákona a kterou se zrušují některé vyhlášky upravující osvobození od dovozního cla a nepreferenční původ zboží. Pro Intrastat platí vyhláška Českého statistického úřadu a Ministerstva financí ČR o statistice vyváženého a dováženého zboží a způsobu sdělování údajů o obchodu mezi Českou republikou a ostatními členskými státy Evropských společenství.

Údaje o obchodu se státy EU jsou získávány prostřednictvím výkazů Intrastat přímo od firem (odeslání a přijetí zboží) ve vazbě na údaje o DPH. Součástí zpracování dat za Intrastat jsou i matematicko-statistické dopočty, kterými se kompenzuje ztráta informací v důsledku non-response a zavedení statistických prahů. Zbývající část zahraničního obchodu, která je realizována především se třetími zeměmi, podléhá nadále klasickému celnímu řízení. Celní prohlášení (Jednotné správní doklady) jsou zdrojem statistických údajů za Extrastat.

Metodika a definice základních pojmů:

Základem statistické hodnoty **odesílaného/vyváženého zboží** je fakturovaná cena samotného zboží. Součástí statistické hodnoty jsou jen ty přímé obchodní náklady (zejména dopravné a pojistné), které vznikají v souvislosti s dopravou odesílaného/vyváženého zboží po území ČR a to bez ohledu na to, zda je hradí kupující nebo prodávající. Do statistické hodnoty se nezahrnují bankovní poplatky a náhrady spojené s odesláním/vývozem zboží ani daně a dávky spojené s vývozem.

Základem statistické hodnoty **přijímaného/dováženého zboží** je fakturovaná cena samotného zboží. Statistická hodnota zahrnuje pouze ty přímé obchodní náklady spojené s dopravou přijímaného/dováženého zboží mimo území ČR a to bez ohledu na to, zda je hradí kupující nebo prodávající. Statistická hodnota neobsahuje bankovní náhrady spojené s přijetím/dovozem zboží ani daně a dávky spojené s dovozem.

V souladu s mezinárodní metodikou se od vstupu do EU výsledky statistiky zahraničního obchodu publikují ve vývozu v hodnotách FOB a v dovozu v hodnotách CIF. Hodnota FOB při **vývozu** je vlastní hodnota zboží a přímé obchodní náklady spojené s dopravou na hranici ČR (statistická hodnota). Hodnota CIF při **dovoze** je vlastní hodnota zboží a zahraniční přímé obchodní náklady spojené s dopravou na hranici ČR (statistická hodnota). Hodnota FOB při **dovoze** je hodnota samotného zboží nezahrnující přímé obchodní náklady související s dopravou od hranic odesílajícího státu.

Bilance zahraničního obchodu je rozdíl mezi hodnotou vývozu a dovozu za určité období.

Zahraniční obchod je sledován v národní měně. Pro přepočty hodnot z cizí měny na Kč se používá kurz, který je zveřejňován na internetových stránkách GŘC (Kurzovní lístek – Měsíční kurzy pro výpočet cla a ostatních poplatků): <http://www.celnisprava.cz/cz/aplikace/Stranky/kurzy.aspx>.

Údaje do roku 1998 jsou podle zpracování GŘC, údaje od roku 1999 jsou podle zpracování ČSÚ. Publikované údaje do roku 2008 jsou definitivní, údaje za rok 2009 jsou předběžné.

Klasifikace zemí:

Od roku 1999 uplatňuje Český statistický úřad na základě doporučení Eurostatu teritoriální členění podle tzv. „Geonomenklatury“. Tato nomenklatura zemí je každoročně Eurostatem aktualizována.

Vyspělé tržní ekonomiky: země EU 27 + země ESVO + ostatní vyspělé tržní ekonomiky

EU 27 – (Evropská unie 27 zemí): Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie (vč. Monaka a departementů – Francouzská Guyana, Guadaloupe, Martinik a Réunion), Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království (vč. ostrovů Man, Guernsey a Jersey), Španělsko, Švédsko

ESVO (Evropské sdružení volného obchodu): Island, Lichtenštejnsko, Norsko (vč. území Svalbard a Jan Mayen), Švýcarsko

Ostatní vyspělé tržní ekonomiky: Andorra, Austrálie, Faerské ostrovy, Gibraltar, Grónsko, Izrael, Japonsko, Jihoafrická republika, Kanada, Nový Zéland, San Marino, Spojené státy (vč. Portorika), Turecko, Svatý stolec

Rozvojové ekonomiky: Afghánistán, Alžírsko, Americká Samoa, Americké Panenské ostrovy, Angola, Anguilla, Antarktida, Antigua a Barbuda, Argentina, Aruba, Bahamy, Bahrajn, Bangladéš, Barbados, Belize, Benin, Bermudy, Bhútán, Bolívie, Botswana, Bouvetův ostrov, Brazílie, Britské indickooceánské území, Britské Panenské ostrovy, Brunej Darussalam, Burkina Faso, Burundi, Ceuta, Cookovy ostrovy, Čad, Dominika, Dominikánská republika, Džibutsko, Egypt, Ekvádor, Eritrea, Etiopie, Falklandy, Fidži, Filipíny, Francouzská jižní území, Francouzská Polynésie, Gabon, Gambie, Ghana, Grenada, Guam, Guatemala, Guinea, Guinea-Bissau, Guyana, Haiti, Heardův ostrov a McDonaldovy ostrovy, Honduras, Hongkong, Chile, Indie, Indonésie, Irák, Islámská republika Írán, Jamajka, Jemen, Jižní Georgie a Jižní Sandwichovy ostrovy, Jordánsko, Kajmanské ostrovy, Kambodža, Kamerun, Kapverdy, Katar, Keňa, Kiribati, Kokosové ostrovy, Kolumbie, Komory, Kongo, Kongo, demokratická republika, Korejská republika, Kostarika, Kuvajt, Lesotho, Libanon, Libérie, Libyjská arabská džamáhírije, Macao, Madagaskar, Malajsie, Malawi, Maledivy, Mali, Maroko, Marshallovy ostrovy, Mauricius, Mauritanie, Mayotte, Melilla, Menší odlehlé ostrovy USA, Mexiko, Mikronésie, Montserrat, Mosambik, Myanmar, Namibie, Nauru, Nepál, Niger, Nigérie, Nikaragua, Niue, Nizozemské Antily, Norfolk, Nová Kaledonie, Okupované palestinské území, Omán, Pákistán, Palau, Panama, Papua Nová Guinea, Paraguay, Peru, Pitcairn, Pobřeží slonoviny, Rovníková Guinea, Rwanda, Saint Pierre a Miquelon, Salvador, Samoa, Saúdská Arábie, Senegal, Severní Mariany, Seychely, Sierra Leone, Singapur, Sjediněná republika Tanzanie, Somálsko, Spojené arabské emiráty, Srí Lanka, Středoafrická republika, Súdán, Surinam, Svatá Helena, Svatá Lucie, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Svatý Vincenc a Grenadiny, Svazjsko, Syrská arabská republika, Šalamounovy ostrovy, Thajsko, Tchaj-wan, Togo, Tokelau, Tonga, Trinidad a Tobago, Tunisko, Turks a Caicos, Tuvalu, Uganda, Uruguay, Vánoční ostrov, Vanuatu, Venezuela, Východní Timor, Wallis a Futuna, Zambie, Zimbabwe

Evropské tranzitivní ekonomiky: Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Chorvatsko, Kosovo, Makedonie, Srbsko

SNS (Společenství nezávislých států): Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Rusko, Tádžikistán, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán

Ostatní: Čína, Korejská lidově demokratická republika, Kuba, Laoská lidově demokratická republika, Mongolsko, Vietnam

OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj): Austrálie, Belgie, Česká republika, Dánsko, Finsko, Francie, Heardův ostrov a McDonaldovy ostrovy, Irsko, Island, Itálie, Japonsko, Kanada, Kokosové ostrovy, Korejská republika, Lucembursko, Maďarsko, Mexiko, Německo, Nizozemsko, Norfolk, Norsko, Nový Zéland, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Spojené království, Spojené státy (vč. Portorika), Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Vánoční ostrov, Americké Panenské ostrovy

Klasifikace zboží:

Údaje o zahraničním obchodu České republiky se sestavují a publikují v členění podle **Harmonizovaného systému číselného označení a popisu zboží** obsaženém v celním sazebníku. Přepočítání údajů na nomenklaturu SITC, Rev. 4 (*Standard International Trade Classification* – mezinárodní nomenklatura zboží používaná OSN) a Klasifikaci produkce CZ-CPA, které jsou použity v této kapitole, je proveden na základě převodního klíče.

Vývoz a dovoz v běžných a stálých cenách:

Vývoz a dovoz je vykazován v běžných cenách. Při výpočtu zahraničního obchodu ve stálých cenách se vychází ze zahraničního obchodu v běžných cenách (dle skupin SITC, rev. 4 na dvě místa) a z výběrových indexů nominálních cen vývozu a dovozu, kdy jako základ je použito stejné období předchozího roku. **Index vývozu, resp. dovozu** ve stálých cenách (**index fyzického objemu**) vyjadřuje relativní změnu objemu realizované výměny zboží v běžném období proti základnímu období s vyloučením vlivu změn cen. **Deflátor vývozu, resp. dovozu** je podílem indexu vývozu, resp. dovozu v běžných cenách a indexu vývozu, resp. dovozu ve stálých cenách. **Směnná relace** je poměrem vývozních cen a dovozních cen.

* * *

Podrobnější informace o zahraničním obchodu lze získat v dalších publikacích ČSÚ vydávaných v česko-anglické verzi podle Edičního plánu na rok 2010 v tematické skupině 6 – ZAHRANIČNÍ OBCHOD:

- 6008-10 „Zahraniční obchod České republiky v roce 2009“ – duben 2010
 - a v tematické skupině 1 – SOUBORNÉ INFORMACE, podskupině 14 – Souborné publikace:
- 1401-10 „Aktuality ČSÚ“ – měsíčně, 29. kalendářní den
- 1403-10 „Ukazatele sociálního a hospodářského vývoje České republiky“ – čtvrtletně, 90. kalendářní den

Detailnější údaje za roky 1993–1998 či starší referenční období jsou poskytovány pouze prostřednictvím Informačního servisu ČSÚ (infoservis@czso.cz).

Další údaje jsou zveřejňovány na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

- http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zahranicni_obchod_ekon
- <http://apl.czso.cz/pli/stazo/STAZO.STAZO> – k dispozici jsou data o vývozu, dovozu a bilanci zahraničního obchodu od roku 1999. Dotazovací aparát systému umožňuje členění podle zboží (až do úrovně osmi míst celního sazebníku a pěti míst nomenklatury SITC, rev. 4), podle území (země, kontinenty, bloky a seskupení) a časově (měsíčně, čtvrtletně, ročně). Údaje o vývozu i dovozu jsou zveřejňovány v tisících Kč, EUR a USD v hodnotách FOB/CIF, údaje o množstvích v kg a doplňkových měrných jednotkách. Aplikace je k dispozici rovněž v anglické verzi.